

BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY TAYYORGARLIGINING NAZARIY AHAMIYATI

Tashpulatova Gulrux Olimjon qizi

Jizzax shahar 29- DMTT uslubchisi.

Annotatsiya: *Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligi – ularning zaruriy kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish asosida yuzaga keluvchi shaxs ijtimoiy kompetentligining o'ziga xos ko'rinishi bilan izohlanadi. Ushbu maqolada bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy tayyorlashning pedagogik asoslari haqida so'z yuritilgan va uslubiy tavsiyalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim-tarbiya, kasbiy faoliyat, kasbiy bilim, malaka, ko'nikmalar, kasbiy tayyorgarlik, jamiyat va shaxs manfaatlari, strategik vazifalar, mutaxassislik, kasbiy sifatlar.*

Аннотация: *Профессиональная подготовка будущих учителей объясняется своеобразной формой социальной компетентности личности, которая возникает на основе приобретения ею необходимых профессиональных знаний, навыков и квалификации. В данной статье говорится о педагогических основах профессиональной подготовки будущих педагогов и даются методические рекомендации.*

Ключевые слова: *образование, профессиональная деятельность, профессиональные знания, умения, умения, профессиональная подготовка, интересы общества и личности, стратегические задачи, специализация, профессиональные качества.*

Annotation: *The professional training of future teachers is explained by the unique form of social competence of the person, which arises on the basis of their acquisition of the necessary professional knowledge, skills and qualifications. This article talks about the pedagogical foundations of professional training of future educators and gives methodological recommendations.*

Keywords: *education, professional activity, professional knowledge, skills, abilities, professional training, interests of society and the individual, strategic tasks, specialization, professional qualities.*

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ta'lim-tarbiya sohasidagi strategik vazifalarning asosiy yo'nalishi mustaqil fikr yurita oladigan, jamiyat va shaxs manfaatlari uchun zarur bo'ladigan rivojlanish istiqbollarini aniq belgilaydigan mutaxassislarni tayyorlash dolzarb masaladir. Bu esa pedagog kadrlar tayyorlash modernizatsiyalash va uning innovatsion pedagogik asoslarini ishlab chiqish, zaruratini yuzaga keltiradi. Barchamizga ma'lumki, kasb tanlash, kasbga yo'naltirish, kasb-hunar tarbiyasi masalalari tasavvuf ilmi bilan uyg'unlashgan Sharq pedagogikasida ming yillar davomida xalqimiz ma'naviyatining shakllanishida muhim manba bo'lib kelgan "Qur'oni karim", Hadisi shariflarda, shuningdek, buyuk

mutafakkirlar Muhammad Ismoil al-Buxoriy, Muhammad Iso at-Termiziy, Mahmud Qoshg'ariy, Abu Nasr Forobiy, YUsuf Xos Hojib, Husayn Voiz Koshifiy, Amir Temur, Alisher Navoiylarning ilmiy merosida nodir fikrlar tarzida o'z ifodasini topgan. Mazkur fikrlarning tasdig'ini Abu Rayhon Beruniyning tarbiyachi faoliyatiga bergan izohidan ham ko'rishimiz mumkin bo'ladi. Beruniy yoshlarni o'qitish uchun tarbiyachi tanlash ota-onaning birinchi va asosiy vazifasi deb bilgan.

Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligi – ularning zaruriy kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish asosida yuzaga keluvchi shaxs ijtimoiy kompetentligining o'ziga xos ko'rinishi bilan izohlanadi. Kasbiy tayyorgarlik o'z-o'zidan yuzaga kelmaydi. U aniq maqsadlar asosida rejalashtirilgan muayyan bosqichlarni o'zida qamrab oladi. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy tayyorgarlikning shakllanishi dastlab kasbga xos tasavvur, tushunchalarni tarkib topganligi bilan belgilansa, keyinchalik mutaxassislikka oid bilim, malaka va ko'nikmalarning o'zlashtirilishi, kasbiy sifatlarning qaror topishi hamda kasbiy moslashish darajasi bilan izohlanadi. Kasbiy tayyorgarlik bu – maxsus nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalar, shuningdek, ma'naviy-axloqiy sifatlarni o'zlashtirish asosida shaxsning kasbiy faoliyatni olib borishga nisbatan fiziologik, psixologik va jismoniy tayyorgarlik darajasi. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy tayyorgarlikni shakllantirish – DTS talablari asosida shaxsda maxsus nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalar, shuningdek, ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish, bo'lajak mutaxassisni kasbiy faoliyatni muvaffaqiyatli olib borishga nisbatan fiziologik, psixologik va jismoniy tayyorgarlash jarayonidir. Kasb tanlash murakkab va motivatsion jarayon hisoblanib, shaxsning to'g'ri kasb tanlashi insonning hayotdan qoniqishi, ijtimoiy mavqeini aniq belgilab olishiga sabab bo'ladi. Tadqiqotchi olim E.S.Chugunova ish joyini va kasbni tanlash motivlari klassifikatsiyasini ishlab chiqib, istalgan kasbiy faoliyatning sabablarini o'zida aks ettiruvchi kasb tanlash motivlarini quyidagicha belgilaydi:

Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy faoliyatga dastlabki salohiyatli tayyorligi ayni vaqtdagi amaliy tayyorligining asosi hisoblanadi. Shuning uchun ham ta'lim muassasalaridagi kasbiy tayyorgarlikni shakllantirish jarayonida talaba-yoshlarda kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun yetarli bo'lgan kasbiy bilim, malaka va ko'nikmalarni shakllantirish zarur bo'ladi. Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy bilimi deganda – aniq mehnat faoliyati doirasida bajariladigan ishlar uchun zarur bo'lgan axborotlar va o'zlashtirilgan nazariy ma'lumotlar birlashmasi tushuniladi. Bo'lajak tarbiyachilarning o'zlashtirish lozim bo'lgan kasbiy bilimlar mutaxassis shaxsining

sifat darajasiga quyiladigan malakaviy talablar mazmunidan kelib chiqib belgilanishi kasbiy moslashtirish jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim mezon sanaladi.

Xulosa qilib aytganda, bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy faoliyatni samarali amalga oshirish, kasbiy bilim va ko'nikmalarni muvaffaqiyatli o'zlashtirishdagi asosiy omil kasbiy sifatlarni rivojlantirish masalasi tadqiqot doirasidagi muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu boisdan ham, bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy moslashtirishda masalaning mazkur jihatlarini nazariy asoslash va bo'lajak mutaxassislarning kasbiy imkoniyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilsa maqsadga muvofiq bo'lar edi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – T.: Moliya, 2003. – 192 b.

2. Abduvalieva M.I. Kasb-hunar kolleji o'quvchilarning kasbiy moslashuvini shakllantirish va rivojlantirish: Ped.fanl.nomz. ... diss. – T.: 2008. –134 b.

3. Azizxodjaeva N.N. Tarbiyachi mutaxassisligiga tayyorlash texnologiyasi. – T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2000. – 52 b.

4. Tolipov O'.Q. Oliy pedagogik ta'lim tizimida umummehnat va kasbiy ko'nikma hamda malakalarni rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari / Monografiya. – T.: Fan, 2004. B –73-80.